

PAKT (ÚMLUVA) O SPOLEČNOSTI NÁRODŮ

10. LEDNA 1920

Vysoké smluvní strany,
uznávající, že k rozvoji součinnosti mezi národy a k tomu, aby se jim zaručil
mír a bezpečnost, je dlužno
přijmout jisté závazky, že se neuchýlí k válce,
veřejně udržovat vztahy mezinárodní, založené na spravedlnosti a čestnosti,
přísně zachovávat předpisy mezinárodního práva, uznávané od nynějška za zá-
vazné normy jednání vlád,
hájit spravedlnost a svědomitě zachovávat ve vzájemných stycích organiza-
ných národů všechny smluvní závazky uložené smlouvami,
přijímají tuto úmluvu, již se zakládá Společnost národů.

ČLÁNEK 1.

- 1) Zakládajícími členy Společnosti národů jsou ony signatární mocnosti, jejichž
jména jsou uvedena v příloze k tomuto Paktu, jakož i státy rovněž jmenova-
né v příloze, přistoupi-li bez výhrady k tomuto Paktu prohlášením, že učiní
Generálnímu sekretariátu do dvou měsíců od doby, kdy tento Pakt nabude
působnosti, a jež bude oznámeno ostatním členům Společnosti.
- 2) Každý ze států, dominií a kolonií, jež si svobodně vládnou a které nejsou uve-
deny v příloze, může se stát členem Společnosti, bude-li jeho přijetí usneseno
dvěma třetinami Shromáždění, za předpokladu, že poskytne účinné záruky své-
ho upřímného úmyslu zachovávat své mezinárodní závazky a že přijme Společ-
ností předepsanou úpravu svých branných sil a své výzbroje vojenské, námořní
a letecké.
- 3) Každý člen Společnosti může po dvou letech po předchozím oznámení vystou-
pit ze Společnosti za podmínky, že do té doby splní všechny své mezinárodní
závazky, počítajíc k nim i závazky plynoucí z tohoto Paktu.

ČLÁNEK 2.

Činnost Společnosti, jak jest vymezena v této úmluvě, vykonává se prostřed-
nictvím Shromáždění a Rady za pomoci Stálého sekretariátu.

ČLÁNEK 3.

- 1) Shromáždění se skládá ze zástupců členů Společnosti.
- 2) Schází se v ustanovených obdobích a mimo to, kdykoli toho vyžádají poměry, v sídle Společnosti nebo na kterémkoli jiném místě, jež by bylo určeno.
- 3) Shromáždění se zabývá všemi otázkami, které spadají do oboru působnosti Společnosti nebo které se dotýkají světového míru.
- 4) Ve schůzích Shromáždění má každý člen Společnosti jeden hlas a nesmí mít více než tři zástupce.

ČLÁNEK 4.

- 1) Rada se skládá ze zástupců čelných mocností spojených i sdružených a ze zástupců čtyř dalších členů Společnosti. Tyto čtyři členy Společnosti volí Shromáždění svobodně v obdobích, jež uzná za vhodné. Dokud členové nebudou Shromážděním zvoleni, členy Rady jsou zástupci Belgie, Brazílie, Španělska a Řecka.
- 2) Se schválením většiny Shromáždění může Rada určit další členy Společnosti, kteří mají nadále být v Radě trvale zastoupeni. S tímž schválením může zvýšit počet těch členů Společnosti, aby byli zastoupeni v Radě. Shromáždění určuje dvoutřetinovou většinou pravidla o volbě nestálých členů Rady a zvláště pravidla, jimiž se stanoví délka jejich mandátu a podmínky opětného zvolení.
- 3) Rada se schází, kdykoli toho vyžadují poměry, nejméně pak jednou ročně, v sídle Společnosti nebo na kterémkoli jiném místě, jež by bylo určeno.
- 4) Rada se zabývá všemi otázkami, které spadají do oboru působnosti Společnosti nebo které se dotýkají světového míru.
- 5) Každý člen Společnosti, který není v Radě zastoupen, bude vyzván, aby vyslal zástupce, který by zasedal jako člen ve schůzích Rady, kdykoli se projednávají otázky týkající se zvláště jeho zájmů.
- 6) Ve schůzích Rady má každý člen v ní zastoupený jeden hlas a nesmí mít více než jednoho zástupce.

ČLÁNEK 5.

- 1) Není-li v tomto Paktu nebo v ustanoveních této smlouvy výslovně určeno jinak, vyžaduje se k usnesení Shromáždění nebo Rady souhlasu všech členů Společnosti zastoupených na schůzi.
- 2) Věci, týkající se řízení, které se vyskytnou na schůzích Shromáždění nebo Rady, počítajíc k nim i ustanovení komisí pověřených šetřením o zvláštních věcech, upravuje si Shromáždění nebo Rada a rozhoduje se o nich většinou členů Společnosti zastoupených na schůzi.

- 3) První schůzi Shromáždění a první schůzi Rady svolává prezident Spojených států amerických.

ČLÁNEK 6.

- 1) V sídle Společnosti se zřídí Stálý sekretariát. Skládá se z generálního sekretáře a z potřebného počtu sekretářů a personálu.
- 2) První generální sekretář je jmenován v příloze. Napříště jmenuje generálního sekretáře Rada se schválením většiny Shromáždění.
- 3) Sekretáře a ostatní personál jmenuje generální sekretář se schválením Rady.
- 4) Generální sekretář Společnosti jest mocí svého úřadu generálním sekretářem Shromáždění a Rady.
- 5) Náklady Společnosti nesou členové Společnosti podle klíče stanoveného Shromážděním.

ČLÁNEK 7.

- 1) Sídlem Společnosti je Ženeva.
- 2) Rada se může kdykoli usnest, že je přenáší jinam.
- 3) Všechny funkce ve Společnosti nebo v úřadech s ní souvisejících, počítajíc k nim i úřad sekretáře, jsou stejně přístupny mužům i ženám.
- 4) Zástupci členů Společnosti a jejich úředníci požívají při výkonu svých funkcí diplomatických výsad a imunity.
- 5) Budovy a pozemky používané Společností, jejími úřady a schůzemi jsou nedotknutelné.

ČLÁNEK 8.

- 1) Členové Společnosti uznávají, že zachování míru vyžaduje, aby zbrojení bylo omezeno na nejmenší míru, jež dostačí k bezpečnosti státu a je splnění mezinárodních závazků společnou akcí.
- 2) Rada připraví programy tohoto omezení, přihlížejíc k zeměpisné poloze a zvláštním poměrům každého státu, aby je jednotlivé vlády uvážily a rozhodly se o nich.
- 3) Tyto programy budou přezkoumány nejméně každých deset let a bude-li třeba, revidovány.
- 4) Až jednotlivé vlády tyto programy schválí, nesmí být stanovená míra zbrojení překročena bez souhlasu Rady.
- 5) Uznávajíce, že soukromá tovární výroba stříliva a válečného materiálu vyvolává závažné námitky, pověřují členové Společnosti Radu, aby navrhla vhodná opatření, jež by čelila neblahým účinkům takovéto výroby, při čemž Rada bude přihlížet k potřebám členů Společnosti, kteří nemohou továrním způsobem vyrábět střílivo a válečný materiál, jehož potřebují ke své bezpečnosti.

- 6) Členové Společnosti se zavazují, že si budou vzájemně co nejpřímněji oznamovat všechny údaje o míře svého zbrojení, o svých programech vojenských, námořních a leteckých a o poměrech v oněch odvětvích svého průmyslu, jichž lze užít k účelům válečným.

ČLÁNEK 9.

Utvoří se stálá komise, jež bude Radě podávat své posudky o tom, jak provést ustanovení článků 1 a 8, a vůbec o otázkách vojenských, námořních a leteckých.

ČLÁNEK 10.

Členové Společnosti se zavazují, že budou šetřit a hájit územní celistvost a nyníjší politickou nezávislost všech členů Společnosti proti každému vnějšímu útoku. Při útoku, hrůzbě útokem nebo nebezpečí útoku navrhne Rada prostředky, jak zabezpečit provedení tohoto závazku.

ČLÁNEK 11.

- 1) Prohlašuje se výslovně, že každá válka nebo hrozba válkou, ať se dotýká některého členu Společnosti přímo či nepřímo, dotýká se zájmů celé Společnosti, jejíž povinností je učinit vhodná opatření, aby mír mezi národy byl účinně uchráněn. V takovém případě generální sekretář svolá bez prodlení Radu na žádost kteréhokoli členu Společnosti.
- 2) Rovněž se prohlašuje, že každý člen Společnosti má právo přátelsky upozornit Shromáždění nebo Radu na jakoukoli okolnost, jež se dotýká mezinárodních vztahů a jež hrozí zkalit mezi národy mír nebo dobrou shodu, na níž mír závisí.

ČLÁNEK 12.

- 1) Členové Společnosti jsou zajedno v tom, že vyskytne-li se mezi nimi spor, který by mohl vésti k roztržce, předloží věc buď rozhodčímu nebo soudnímu řízení nebo k přezkoumání Radě. Jsou dále zajedno v tom, že se v žádném případě neuchýlí k válce dříve, než uplynou tři měsíce od nálezů rozhodčích nebo soudů nebo od zprávy Rady.
- 2) Ve všech případech, kterých se tento článek týká, musí být rozhodčí výrok nebo soudní nález vydán v přiměřené lhůtě a zpráva Rady musí být podána do šesti měsíců od dne, kdy byl spor na Radu vznesen.

ČLÁNEK 13.

- 1) Členové Společnosti jsou zajedno v tom, že vyskytne-li se mezi nimi spor, hodící se podle jejich mínění k rozsouzení rozhodčími nebo soudem, a nemůže-li tento spor být uspokojivě řešen cestou diplomatickou, předloží celou spornou věc rozhodčímu nebo soudnímu řízení.
- 2) Za případy toho druhu, jež se obecně hodí k rozsuzování rozhodčím nebo soudním řízením, prohlašují se spory o výklad některé smlouvy, o veškerých otázkách práva mezinárodního, o tom, je-li dána skutečnost, která, jsouc prokázána by zakládala porušení mezinárodního závazku, nebo spory o rozsah a povahu náhrady, již je dáti za takové porušení.
- 3) Věc bude předložena Stálému dvoru mezinárodní spravedlnosti nebo jakékoli jurisdikci nebo soudní instanci, na které se strany dohodnou nebo která byla smluvena dřívějšími jejich úmluvami.
- 4) Členové Společnosti se zavazují, že poctivě vykonají vynesené výroky nebo rozsudky a že se neuchýlí k válce proti žádnému členu Společnosti, který se výroky nebo rozsudku podřídí. Nebude-li výrok nebo rozsudek vykonán, navrhne Rada opatření, která by mu dodala účinnost.

ČLÁNEK 14.

Rada se pověřuje úkolem připravit návrh Stálého dvora mezinárodní spravedlnosti a předložit jej členům Společnosti. Tento Dvůr bude nalézat o všech sporech povahy mezinárodní, jež mu strany předloží. Bude též podávat posudky o sporech nebo otázkách, jež naň vznesou Rada nebo Shromáždění.

ČLÁNEK 15.

- 1) Vyskytne-li se mezi členy Společnosti spor, který by mohl vésti k roztržce, a nepodléhá-li tento spor řízení rozhodčímu nebo soudnímu podle článku 13, jsou členové Společnosti zajedno v tom, že jej předloží Radě. K tomu postačí, aby kterákoliv strana zpravila o sporu generálního sekretáře, který učiní všechny opatření nutná k úplnému vyšetření a prozkoumání sporné věci.
- 2) K tomu cíli mu strany předloží co možno vylíčení předmětu sporu se všemi závažnými skutečnostmi a písemnými doklady a Rada může ihned naříditi jejich uveřejnění.
- 3) Rada se přičiní, aby dosáhla vyřízení sporu. Zdaří-li se jí to, uveřejní pokud to uzná za vhodné, zprávu, ve které uvede skutečnosti, výklady k nim se vztahující a podmínky vyřízení.
- 4) Nepodaří-li se jí spor takto urovnati, Rada pořídí a uveřejní zprávu, usnesenou buď jednomyslně, nebo většinou hlasů, v které uvede okolnosti sporu a řešení, jež doporučuje jako nejsprávnější a nejpřiměřenější v této věci.

- 5) Každý člen Společnosti zastoupený v Radě může rovněž uveřejnit výklad sporné věci a své vlastní závěry.
- 6) Byla-li zpráva Rady – nepřihlízejí k hlasům zástupců rozvaděných stran – usnesena jednomyslně, zavazují se členové Společnosti, že se neuchýlí k válce proti žádné rozvaděné straně, která by se podřídila závěrům, k nimž zpráva dospěla.
- 7) Nezdá-li se Radě, aby její zpráva byla přijata všemi členy kromě sporných stran, vyhrazují si členové Společnosti právo jednat tak, jak uznají za nutné k zachování práva a spravedlnosti.
- 8) Tvrdí-li některá strana a uzná-li Rada, že se spor týká otázky, kterou mezinárodní právo ponechává výhradně pravomoci této strany, zjistí to Rada ve své zprávě, aniž dá pokyny k řešení tohoto sporu.
- 9) Rada může v případech, na které se vztahuje tento článek, předložit spor Shromáždění. Spor musí být vznesen na Shromáždění, žádá-li o to některá strana; tato žádost musí být podána do čtrnácti dnů od okamžiku, kdy byl spor předložen Radě.
- 10) Ve všech případech vznesených na Shromáždění platí o jeho jednání a pravomoci ustanovení tohoto článku a článku 12, upravující jednání zástupců členů Společnosti, kteří jsou zastoupeni v Radě, a většiny ostatních členů Společnosti, nepřihlízejíc v obou případech k zástupcům rozvaděných stran, má stejný účinek, jako zpráva přijatá všemi členy Rady mimo zástupce rozvaděných stran.

ČLÁNEK 16.

- 1) Uchýlí-li se některý člen Společnosti k válce, nedbaje závazků, které přijal podle článku 12, 13 a 15, má se ipso facto za to, že se dopustil válečného činu proti všem ostatním členům Společnosti. Tito členové se zavazují, že s ním ihned přeruší veškeré styky obchodní nebo finanční, že zakáží veškeré styky mezi svými příslušníky a příslušníky státu, který porušil Pakt, a že zastaví všechny finanční, obchodní nebo osobní styky mezi příslušníky provinilého státu a příslušníky kteréhokoli jiného státu, ať je či není členem Společnosti.
- 2) V tomto případě je povinností Rady doporučit jednotlivým vládám, o něž jde, jakými vojenskými, námořními a leteckými jednotkami přispěje každý z členů Společnosti k ozbrojeným silám, jež mají vynutit plnění závazku Společnosti.
- 3) Členové Společnosti jsou mimo to zajedno v tom, že si při provádění hospodářských a finančních opatření, která bude nutno učinit ve smyslu tohoto článku, vzájemně poskytnou pomoc, aby tak ztráty a obtíže, jež by z těchto opatření vyplynuly, snížili na nejmenší míru. Rovněž si vzájemně poskytnou pomoc, aby čelili zvláštním opatřením, která by proti některému z nich učinil stát, který Pakt porušil. Učiní nutná opatření, aby svým územím umožnil průchod válečných sil kteréhokoli člena Společnosti, který se účastní společné akce, jež má zajistit plnění závazků Společnosti.

- 4) Člen, který se dopustí porušení některého závazku vyplývajícího z tohoto Paktu, může být vyloučen ze Společnosti usnesením všech ostatních členů Společnosti, kteří jsou zastoupeni v Radě.

ČLÁNEK 17.

- 1) Při sporu mezi dvěma státy, z nichž jen jeden je členem Společnosti, nebo mezi státy, z nichž žádný není jejím členem, budou stát nebo státy, které nejsou členy Společnosti, vyzvány, aby po vyřešení tohoto sporu přijaly povinnosti uložené členům, a to za podmínek, které Rada uzná za správné. Vyhoví-li tomuto vyzvání, platí o nich články 12 až 16 s výhradou změn, jež Rada uzná za nutné.
- 2) Po vydání této výzvy zahájí Rada ihned šetření o okolnostech sporu a doporučí taková opatření, která v daném případě uzná za nejlepší a nejúčinnější.
- 3) Jestliže vyzvaný stát odepře přijmout po vyšetření sporu povinnosti člena Společnosti a uchýlí se k válce proti některému členu Společnosti, lze použití proti němu předpisů článku 16.
- 4) Odeprou-li obě vyzvané strany ve sporu přijmout pro vyřešení sporu povinnosti člena Společnosti, může Rada učiniti jakékoli opatření a dáti jakékoli pokyny způsobilé k tomu, aby bylo zabráněno nepřátelským činům a aby bylo dosaženo vyřešení rozepře.

ČLÁNEK 18.

Všechny mezinárodní smlouvy a závazky, které napříště budou sjednány členem Společnosti, musí býti ihned zaznamenány a co nejdříve uveřejněny Sekretariátem. Tyto mezinárodní smlouvy nebo závazky nebudou závazné, dokud nebudou takto zaznamenány.

ČLÁNEK 19.

Shromáždění může čas od času vyzvat členy Společnosti, aby znovu přezkoumali smlouvy, které se staly nepoužitelnými, a mezinárodní poměry, jejichž další trvání by mohlo ohrozit světový mír.

ČLÁNEK 20.

- 1) Členové Společnosti uznávají, každý za sebe, že tento Pakt ruší všechny závazky a dohody mezi nimi, neslučitelné s jeho zněním a slavnostně se zavazují, že napříště podobné smlouvy neuzavřou.
- 2) Přijal-li člen dříve, než vstoupil do Společnosti, závazky neslučitelné se zněním Paktu, je jeho povinností bez prodlení učiniti kroky, aby se těchto závazků zprostil.

ČLÁNEK 21.

Mezinárodní závazky, jako smlouvy o rozhodčích, a dohody určitých oblastí, jako doktrína Monroeova, které zabezpečují zachování míru, nepokládají se za neslučitelné s kterýmkoli ustanovením tohoto Paktu.

ČLÁNEK 22.

- 1) Na kolonie a území, jež následkem této války přestaly býti pod svrchovaností států, které je doposud spravovaly, a jsou obydleny národy, jež za dnešních mimořádně obtížných poměrů nejsou dosud s to vládnout si samy, bude uplatněna zásada, že blaho a rozvoj těchto národů jsou posvátným posláním civilizace, a že proto musí býti do tohoto Paktu pojaty záruky zabezpečující, že toto poslání bude splněno.
- 2) Nejlepší způsob pro praktické uskutečnění této zásady jest svěřiti poručení nad těmito národy státům pokročilým, které jsou svými prostředky, svými zkušenostmi a svou zeměpisnou polohou nejschopnější převzít tuto odpovědnost a které jsou ochotny ji přijmout; budou vykonávati toto poručení jako mandataři a jménem Společnosti.
- 3) Povah mandátů se musí lišit podle stupně vývoje národa, podle zeměpisné polohy území, jeho hospodářských podmínek a všech ostatních podobných okolností.
- 4) Určité společenské celky, jež kdysi náležely k říši otomanské, dosáhly takového stupně vývoje, že jejich ustavení v nezávislé státy může býti prozatím uznáno s podmínkou, že jim při správě bude napomáhat rada a pomoc mandátářova do té doby, než budou s to spravovat se samy. Přání těchto společenských celků dlužno při výběru mandátářů vzíti v úvahu.
- 5) Stupeň rozvoje, jehož dosáhly jiné národy, zvláště středoafriké, vyžaduje toho, aby tam mandátář převzal správu zemí za podmínek, které by zaručovaly svobodu svědomí a náboženství bez jakýchkoli omezení mimo ta, jichž vyžaduje zachování veřejného pořádku a dobrých mravů, které by bránily nepřístojnostem, jako obchodu s otroky, obchodu se zbraněmi a alkoholem, a které by znemožňovaly zřizovat pevnosti nebo vojenské nebo námořní základny a poskytovat vojenský výcvik domorodců, s výjimkou služby bezpečnosti a obrany území, a které by také zabezpečovaly ostatním členům Společnosti rovné podmínky hospodářského styku a obchodu.
- 6) Konečně jsou území, jako jihozápadní Afrika a některé ostrovy jižního Tichomoří, jež pro řídkost osídlení, malý rozsah, vzdálenost od středisek vzdělanosti nebo pro zeměpisnou souvislost s územím mandátářovým, nebo pro jiné okolnosti mohou nejlépe býti spravovány podle zákonů mandátářových jako nerozlučná součást jeho území, s výhradou záruk dříve uvedených v zájmu domorodého obyvatelstva.

- 7) Ve všech případech mandátu má mandátář podávati Radě výroční zprávu o území jemu svěřeném.
- 8) Rozsah pravomoci, dozoru nebo správy, jež má mandátář vykonávati, bude výslovně vymezen v každém jednotlivém případě Radou, ledaže by se dříve členové Společnosti o tom dohodli mezi sebou.
- 9) Stálá komise bude pověřena tím, aby přijímala a zkoumala výroční zprávy mandátářů a aby podávala Radě posudky o otázkách, týkajících se provádění mandátů.

ČLÁNEK 23.

S výhradou ustanovení dosavadních mezinárodních smluv nebo úmluv, které budou uzavřeny v budoucnosti, a ve shodě s nimi členové Společnosti

- a) vynasnaží se zabezpečit a zachovávat slušné a lidské pracovní podmínky pro muže, ženy a děti na vlastním území i v územích, se kterými jsou v obchodních a průmyslových stycích, a k tomu cíli zřizovat a udržovat potřebné mezinárodní organizace;
- b) zavazují se, že v území podřízených jejich správě zajistí slušné nakládání s domorodým obyvatelstvem;
- c) pověřují Společnost obecným dohledem nad prováděním úmluv o obchodu s ženami a dětmi i obchodu s opiem a jinými škodlivými látkami;
- d) pověřují Společnost obecným dohledem nad obchodem se zbraněmi a střelivem se zeměmi, ve kterých je dohled nad tímto obchodem nezbytný ve společném zájmu;
- e) učiní nutná opatření k zabezpečení a udržování svobody dopravy a průvozu, jakož i slušných podmínek pro obchod kteréhokoli člena Společnosti, při čemž je ovšem třeba přihlížet ke zvláštním potřebám krajín zpustošených za války 1914 - 1918;
- f) vynasnaží se učiniti mezinárodní opatření, aby bylo zabraňováno nemocem a proti nim bojováno.

ČLÁNEK 24.

- 1) Všechny mezinárodní úřady, které byly zřízeny dřívějšími kolektivními smlouvami, budou za souhlasu stran postaveny pod pravomoc Společnosti. Všechny takovéto mezinárodní úřady a všechny komise pro úpravu věcí mezinárodního zájmu, jež budou napříště zřízeny, budou postaveny pod pravomoc Společnosti.
- 2) Ve všech věcech mezinárodního zájmu, které jsou upraveny obecnými úmluvami, které však nejsou svěřeny mezinárodní komisi nebo úřadu, má Sekretariát Společnosti, žádají-li strany o to a přivolí-li Rada, shromažďovat a podávat potřebné informace a poskytovat potřebnou nebo žádoucí pomoc.